

HET MAATSCHAPPELIJKE DEBAT NA PRISM:

VIJFTIG OPEN VRAGEN OVER PRIVACY

Ik vraag me wel eens af:

1. Wat is de staat van het maatschappelijke debat over privacy?
2. Waarom gaan oplossingen na de onthulling van het zoveelste privacyschandaal zo vaak over “strengere criteria voor een inbreuk op privacy”, en of daaraan is voldaan?
3. Waarom spelen privacy-voorstanders zo vaak de kaart, dat er ‘rechterlijke controle’ moet zijn op privacy-inbreuken?
4. Terwijl de logische consequentie van zulke rechterlijke *controle*, zoals bij de telefoontap, in feite de versoepeling van de handtekeningenprocedures voor rechterlijke *goedkeuring* is?
5. Moeten we onszelf, in plaats van te verzanden in technocratisch-juridische criteria die privacy-inbreuken rechtbreien, niet steeds te vraag stellen: waar hebben we het eigenlijk over als we over privacy praten?

Ik vraag me wel eens af:

6. Is de ophef rondom het doorverkopen van betalingsgegevens door Equens, genomineerd voor de publieksprijs vanavond, het bewijs dat privacy springlevend kan zijn?
7. Sijpelt in dat maatschappelijke debat voldoende door dat het illegaal verpatsen van onze bankafschriften aan adverteerders óók privacy is, en dat we dus allemaal iets te beschermen hebben?
8. Waar hebben we het nog méér over, als we over privacy praten?

Ik vraag me wel eens af:

9. Hebben onthullingen rondom PRISM, Tempora en xKeyScore, oftewel rondom systematische en nogal heftige privacyschendingen door inlichtingendiensten,² het maatschappelijke debat over privacy veranderd?
10. Is die verandering alleen kwantitatief – volgens de bekende mediapatronen van hype naar moeheid – of ook kwalitatief?
11. Waarom praat iedereen na de PRISM onthullingen vooral weer over terrorisme en individuele vrijheid, en zo weinig over economische spionage?

---

¹ Zie: <http://www.ivir.nl/medewerkers/arnbak.html>

² Zie: Van Hoboken & Arnbak & Van Eijk, ‘Obscured by Clouds or How to Address Governmental Access to Cloud Data From Abroad’, PLSC 2013, <http://ssrn.com/abstract=2276103>

12. Wat zegt het dat sommige fusies- en overnameadvocaten beursgevoelige informatie niet meer via geëncrypteerde e-mails verzenden, maar dat bestuurders van de grote ondernemingen die ze vertegenwoordigen van gadgetgeilheid eisen dat ze dezelfde informatie tijdens de bestuursvergadering op hun iPad kunnen lezen?
13. Welke mededingingsvragen roept de informatiedeling tussen multinationals en inlichtingendiensten op, oftewel wat betekent die informatiedeling voor de concurrentiepositie van kleinere spelers die in dezelfde markt als de multinational opereren, maar niet beschikking krijgen over zulke intelligence?
14. Moeten alle bedrijven zich niet als de bliksem met informatiehuishouding, privacy en beveiliging gaan bemoeien, ten bate van hun eigen portemonnee en concurrentiepositie?
15. Waarom mengen boegbeelden uit het bredere bedrijfsleven zich niet in de privacy-discussie?
16. Waar wordt de door inlichtingendiensten onder het mom van nationale veiligheid verzamelde informatie nog meer voor gebruikt – naast het stiekem begluren van ex-geliefden?³
17. Verdient Minister Schippers, winnaar van de Big Brother Award van vorig jaar, niet een lifetime achievement award voor haar verbijsterende reactie tegen het NOS Journaal rondom de mogelijke toegang van Amerikaanse inlichtingendiensten tot het nieuwe EPD dat door het medisch beroepsgeheim 'niemand zonder toestemming in medische gegevens kan rondneuzen'?⁴
18. Is het ondertussen niet een veel realistischer scenario, dat inlichtingendiensten weten welke ministers op kerstavond hun psycholoog bezoeken?
19. Of heeft de NSA Minister Schippers en die andere bewindslieden eerst netjes om toestemming gevraagd?

Ik vraag me wel eens af:

20. Nu we gelukkig steeds meer te weten komen over de innige verstrengeling van Amerikaanse inlichtingendiensten en dominante internetbedrijven; hoe zit het eigenlijk met de samenwerking tussen diezelfde diensten en online datapooiers, zoals Doubleclick?
21. En netwerktechnologie-groothandels als Cisco, certificaat-kiloknallers als Verisign⁵ en content delivery slijters als Akamai – die allemaal over extreem gevoelige gegevens beschikken van burgers, bedrijven en overheden, maar waar we bijna niks over horen?

---

³ Zie: <http://blogs.wsj.com/washwire/2013/08/23/nsa-officers-sometimes-spy-on-love-interests/>

⁴ Zie: <http://nos.nl/video/446511-de-vraag-is-of-vs-medisch-geheim-nederland-zal-respecteren.html>

⁵ Zie: Asghari & Van Eeten & Arnbak & Van Eijk, 'Security Economics in the HTTPS Value Chain', p. 27 e.v., WEIS 2013, 3 June 2013, <http://ssrn.com/abstract=2277806>

22. En is er ook zo'n verstrengeling tussen inlichtingendiensten en de ontwikkelaars van onze besturingssystemen: zitten er verplichte overheids-kijkgaatjes in Microsoft Windows en Mac OS X?
23. Verstoppert inlichtingendiensten zero-days – nog onbekende softwarekwetsbaarheden – in open source besturingssystemen?
24. Waarom liet een collega-panellist en hoge pief bij IBM laatst in Dublin een complete batterij aan woordvoerders in de zaal zitten, waarom was hij zo bang voor vragen over PRISM?
25. Houden inlichtingendiensten, die het recht claimen verzamelde gegevens onbeperkt te bewaren voor het ontdekken van zulke zero-days,⁶ software bewust zwak?
26. Is dat de reden dat het maar niet lukt om softwareleveranciers wettelijk aansprakelijk te stellen voor brakke code?
27. Zorgt het samenspel van de wederzijdse afhankelijkheid van multinationals en inlichtingendiensten, de explosie van illegale datahandel van persoonsgegevens en privatisering van internetsurveillance – informatie wordt verzameld door bedrijven, en doorgesluist naar overheden – ervoor dat burgers alleen staan als het gaat om inperken van overheidssurveillance?
28. Is dat waarom het nu, in tegenstelling tot de crypto-wars uit de negentiger jaren en ACTA een paar jaar terug, veel lastiger wordt om structurele verandering teweeg te brengen ondanks alle onthullingen van Snowden?
29. Waarom mengen boegbeelden uit het bredere bedrijfsleven zich niet in de privacy-discussie?
30. Hoe afhankelijk is Nederland van de Verenigde Staten voor het verschaffen van intelligence over Nederlanders?
31. Hoe afhankelijk is Nederland van de Verenigde Staten voor intelligence om zich geopolitiek te positioneren?⁷
32. Verwordt beleidsvorming in een internetwereld meer en meer tot een veldslag over parallelle economische belangen en macht, in plaats van een ethische, juridische discussies over nuchter privacybeleid?
33. Verongelukten vorig jaar 12 Nederlanders door botsingen met fietspaaltjes?⁸

Ik vraag me wel eens af:

34. Hebben inderdaad 2 miljoen hoogopgeleide, rijke Amerikanen 'Secret'-clearance, en 1 miljoen Amerikanen 'Top Secret' clearance, zoals de Washington Post stelde in 'Top Secret America'? [update A.A.: het blijken er 5 miljoen te zijn⁹]

⁶ Zie Section 5(2) in <http://www.theguardian.com/world/interactive/2013/jun/20/exhibit-b-nsa-procedures-document>

⁷ Zie: M.C. Libicki, 'Information War, Information Peace,' Journal of International Affairs, 51/2, maart 1998. Zie ook A. Schmidt, The Unfolding of the Information Umbrella, Netdefences.com, 10 June 2013, <http://bit.ly/1cDurQ4>.

⁸ Zie <http://www.parool.nl/parool/nl/4/AMSTERDAM/article/detail/3456729/2013/06/11/Fietspaaltjes-leiden-tot-gevaarlijke-situaties.dhtml>

⁹ Zie: <http://www.theatlanticwire.com/national/2013/06/contract-security-clearance-charts/66059/>

35. Hoeveel soldaten, externe consultants, accountants, ingenieurs, cateringpersoneel, secretaresses, fabrieksmedewerkers en zwermen daaromheen?
36. Als we die verhouding heel voorzichtig schatten op één clearance om één niet-clearance, kunnen we dan constateren dat een of ander bizar hoog percentage van de Amerikaanse beroepsbevolking – of het nu gaat om 1 op de 50, 25 of 1 op de 10 – werkzaam is in de nationale veiligheidsindustrie?
37. Is de nationale veiligheidsindustrie niet zozeer een verdedigingslinie, maar de grootste banenmotor in de Verenigde Staten?
38. Is dat de reden dat de blijkbaar briljante dataminingstool van NSA-klokkenluider Bill Binney – rond het jaar 2000 ontwikkeld, kosten een paar **miljoen** dollar – nooit is gebruikt, en in plaats daarvan een niet-functionerende dataminingstool van een groot industrieconsortium werd afgenomen voor een paar **miljard** dollar?¹⁰
39. Moeten we onze privacy dus ook gaan begrijpen als een obstakel voor de banenpolitiek van een Amerikaanse President tijdens een diepe economische crisis?
40. Kunnen we vaststellen dat een Amerikaanse nationale veiligheidsindustrie van epische proporties in een knettergekke markt opereert, die niet functioneert langs de lijnen van prijs, vraag, aanbod en de onzichtbare hand, maar er zo zijn eigen dynamiek op nahoudt waarin staatssteun, negatieve externaliteiten en informatieasymmetrieën meer regel dan uitzondering zijn?

Ik vraag me wel eens af:

41. Kan Nederlands, of Europees beleid de koers van deze logge nationale-veiligheids-olietanker veranderen?
42. Moeten we de fletse reactie van Nederlandse bewindslieden op PRISM begrijpen als het beschermen van Amerikaanse banen op die olietanker?
43. Ligt de sleutel tot het elimineren van PRISM-achtigen niet in een juridische discussie over toetsingscriteria voor privacyinbreuken, maar in het vinden van een veel gezelliger werkverschaffingsproject voor al die Amerikanen op die olietanker?
44. Kan iemand in de zaal een superrealistisch rapport plus enge documentaire vervaardigen over een komeet die binnen 10 jaar onze planeet raakt, en zorgen dat die slimme, machtige, rijke, miljoenen Amerikanen in de nationale veiligheidsindustrie veel te druk worden om nieuwe toffe lasers, coole robots en dat soort freaky gadgets te ontwikkelen?
45. Neemt het projectgroepje dat deze New Deal for the National Security State gaat ontwerpen als codenaam: 'Put the A back into N.SA'?

Ik vraag me wel eens af:

---

¹⁰ Zie: http://www.newyorker.com/reporting/2011/05/23/110523fa_fact_mayer

46. Zijn klokkenluiders de enige effectieve toezichthouders op inlichtingendiensten?
47. Is het gezond dat klokkenluiders het met hun leven moeten bekopen als ze misstanden aan de kaak stellen?
48. Wie krijgt de Winston Award vanavond?
49. Ligt de belangrijkste taak voor de journalisten en privacy-voorvechters in het kielzog van klokkenluiders in het stellen van de juiste – soms retorische – vragen, in diep graven, en het in begrijpelijke taal verwoorden in welke waanzinnige wereld we zijn beland in 2013?
50. Bestaat er zonder privacy wel vrijheid van meningsuiting, vrijheid van vergadering, vrijheid van godsdienst, vrijheid van onderneming – of simpelweg, vrijheid?

Ik vraag me wel eens af:

51. Werden de waarschuwende woorden van privacygekkies zoals wij niet vaak gebagatelliseerd met de vraag of wij onze doemscenario's van stelselmatige overheidssurveillance wel konden bewijzen?
52. Vormen de onthullingen van Snowden voor zowel privacygekkies als sceptici het bewijs dat die doemscenario's niet alleen waar waren, maar dat het in feite nog veel erger is dan we konden voorzien?

Ik vraag me wel eens af:

53. Als wij hier in de zaal er na alle onthullingen niet in slagen om het debat over privacy te verbreden en te verlossen van het technocratisch geneuzel over 'juridische criteria',
Als wij er niet in slagen iedereen te overtuigen dat privacy naast een individuele ook een vanzelfsprekende maatschappelijke dimensie heeft,
Als wij er niet in slagen de ketenen van de steeds dieper wordende binaire oppositie tussen internet en privacy van vandaag de dag te doorbreken,

Als wij daar na alle onthullingen van Edward Snowden niet in slagen...

Is er dan nog zoiets als een gezonde informatiesamenleving?

Is er dan nog zoiets als hoop voor privacy, de moeder van alle grondrechten, in de 21^e eeuw?